

Pensioenfonds **cosun**

Van NU naar LATER

Even voorstellen:
Bart den Hartog

Kom in actie voor je pensioen
**Op deze momenten kun
je dat het beste doen**

Team

Met de zomer in het vooruitzicht kunnen de sportliefhebbers hun hart weer ophalen. Ikzelf kijk bijvoorbeeld met veel plezier uit naar de Olympische Spelen in Parijs in juli. En voor de voetballiefhebbers is het Europees Kampioenschap Voetbal weer volop gaande. "Dat het beste team mag winnen!", zeggen ze dan wel eens. Daar zit een hoop waarheid in, want een topsporter doet het natuurlijk nooit alleen.

Rond een topsporter staat een heel professioneel team klaar. Zoals een coach, een arts, een fysiotherapeut, een voedingsdeskundige, een PR-deskundige, een trainer en een materiaaldeskundige. Zonder een optimale bijdrage van één van hen wordt het voor een topsporter een stuk lastiger om op het moment suprême die topprestatie neer te zetten.

En dit geldt ook voor ons pensioenfonds. Onze topprestatie is de overgang die wij straks gaan maken naar het nieuwe pensioen. Alleen door proactief samen te werken met alle betrokken partijen en deskundigen kunnen wij dit goed doen. Dit zijn bijvoorbeeld de sociale partners, onze externe adviseurs, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Maar ook ons eigen team, het bestuur, ondersteund door het bestuursbureau. Hoe we het ook doen, we doen het samen. Ons team staat opgesteld en met het opleveren van het transitieplan in juni krijgt onze spelstrategie weer verder vorm. Over het laatste, én over het type regeling waar de sociale partners voor kiezen, lees je meer op pagina 6.

Voordat we overgaan naar de nieuwe afspraken, zorgen we ook eerst dat ons materiaal op orde is. Hoe we dat doen, legt pensioenspecialist Susanne Mulders uit op pagina 3.

En ons team is weer mooi op sterkte met de komst van Bart den Hartog, bestuurder en secretaris van ons fonds. Hij stelt zich voor op pagina 11.

Verder legt bestuurder Henk Radder op pagina 14 uit hoe het fonds het in 2023 heeft gedaan op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Voor nu blijven wij ons samen met alle betrokken partijen inzetten voor het nieuwe pensioen, terwijl wij de huidige pensioenregeling uitvoeren. Ik wens je een mooie en sportieve zomer en veel leesplezier!

Stefan Bierhoff

Senior Beleidsadviseur

In dit nummer

Column & inhoudsopgave	2
Jaarverslag	3
Datakwaliteit	5
Update Wtp	6
Besturen van het fonds	10
Kennismaking Bart den Hartog	11
Kom in actie voor je pensioen	12
Update MVB	14
Misvattingen over pensioen	16

Colofon

Van NU naar LATER is een uitgave van Stichting Pensioenfonds Cosun. Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitgave van het bulletin, maar draagt geen verantwoordelijkheid voor de in het bulletin gedane uitspraken van geïnterviewde personen van andere organisaties.

Het bulletin wordt verspreid onder (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het Pensioenfonds Cosun in een oplage van ca. 3400 exemplaren.

Redactie: Communicatie Montae & Partners, Rijswijk

Coverfoto: Beeld Cosun

Overige fotografie: privébeelden en stockfoto's
Vormgeving en druk: Drukkerij Roelofs

Voor reacties over het bulletin:
Stichting Pensioenfonds Cosun
Postbus 3411, 4800 MG Breda
T: 076 530 34 10
E: Pensioenbureau@cosun.com

Voor vragen over uw pensioen:
Appel Pensioenuitvoering B.V.
Postbus 30396, 1303 AJ Almere
T: 085 – 2104133
E: pfcosun@appelpensioen.nl

Datakwaliteit

Huis op orde!

Voordat je gaat verhuizen, is het slim om ervoor te zorgen dat je huis op orde is. Dat geldt ook voor Pensioenfonds Cosun. Straks gaan we over naar het nieuwe pensioen. Daarom gaan we nu eerst goed na of alle gegevens in onze administratie kloppen. Pensioenspecialist Susanne Mulders legt ons uit hoe dit in zijn werk gaat.

Susanne: "Ik ben de linking pin tussen de partijen die hierbij betrokken zijn, zoals onder meer Appel Pensioenuitvoering en de accountant. We onderzoeken de kwaliteit van de gegevens die nodig zijn om je pensioen te berekenen. Dit zijn bijvoorbeeld je salaris, je parttimepercentage en of je misschien eerder pensioen meenam naar ons pensioenfonds. Deze getallen moeten goed en volledig in onze administratie staan. Dit noemen we datakwaliteit."

Waarom nu?

In deze tijd besteden pensioenfondsen veel aandacht aan dit onderwerp. De overgang naar het nieuwe pensioen komt namelijk steeds dichterbij. Susanne: "Dat onze gegevens kloppen was altijd al belangrijk voor ons. Dat blijft zo. De overgang naar de nieuwe regeling is een belangrijk moment. Op dat moment gaan we het gezamenlijke vermogen van het pensioenfonds verdelen naar de persoonlijke pensioenvermogens. De gegevens in onze administratie zijn dan heel bepalend. Daarom kijken we er nog eens extra goed naar."

Onderzoek

Op basis van een analyse van kwetsbaarheden in de administratie komt er gericht onderzoek. Susanne:

Bekijk het correctie- en herzieningenbeleid hier
Scan de QR-code en ga er direct heen.

Ben je het niet eens met hoe het fonds een correctie heeft opgelost?

Laat het ons weten. Scan de QR-code en ga direct naar het klachtenbeleid.

"We kijken of gegevens volledig en logisch zijn. En of we verbanden terugzien die je zou verwachten. Het is best complex, want je moet goed weten wat je waarmee vergelijkt."

Als we een fout tegenkomen, dan corrigeren we dit. Hoe we dit doen, staat in het correctie- en herzieningenbeleid." Als laatste gaat de accountant nog een keer na of alle nodige stappen zijn gezet. Na de overgang naar het nieuwe pensioen blijven we regelmatig dit soort controles uitvoeren.

Data zijn op orde

Wat merk je als deelnemer van dit project? Susanne: "Als het goed is heb je een mooie administratie en dan merkt niemand daar iets van. Nu zijn we bijna aan het einde van dit onderzoek. We hebben gezien dat de data op orde zijn. Het bestuur heeft pas geleden besloten dat we voldoende onderbouwing hebben en dat we hiermee het nieuwe pensioenstelsel tegemoet kunnen gaan. De accountant heeft de controle uitgevoerd en zijn rapport vastgesteld. En ook de sleutelfunctiehouders hebben meegekeken."

Wat je zelf kunt doen

Susanne legt uit wat je als deelnemer zelf kunt doen: "Ga na of je gegevens goed staan op je Uniform Pensioenoverzicht. Dan zie je ook meteen hoe je pensioen ervoor staat. En ga je samenwonen, meld dan je partner bij ons aan voor het partnerpensioen. Dat is ook iets wat je zelf kunt doen."

Stappen vooruit in 2023

In 2023 bleven de economische omstandigheden, net als in het voorgaande jaar, onzeker. De oorlog tussen de Oekraïne en Rusland duurde voort. In het najaar laaide het conflict tussen Israël en Palestina opnieuw op. Hoge prijsstijgingen waren het gevolg. Prijzen daalden wel in de loop van 2023, maar bleven hoger dan normaal.

Op weg naar het nieuwe pensioen

In 2023 stemde de Eerste Kamer in met de Wet toekomst pensioenen. De sociale partners zetten samen met het fonds de eerste stappen op weg naar het nieuwe pensioen. Er werd veel onderzoek gedaan en de sociale partners kozen voor een solidaire regeling.

Onderzoek

Het fonds onderzocht de wensen van de verschillende deelnemersgroepen voor het omgaan met beleggingen en risico's. Met de resultaten geven we het beleid voor het nieuwe pensioen verder vorm. Ook onderzochten wij de kwaliteit van de gegevens in onze administratie. Deze bleek in orde te zijn. Op 1 januari 2026 gaat de nieuwe regeling in.

Lees je liever meteen ons hele jaarverslag? Ga er hier direct naartoe.

Verhoging van de pensioenen

Het bestuur besteedde in 2023 extra aandacht aan de verhoging van de pensioenen. De pensioenen van actieve deelnemers konden verhoogd worden. Deze verhoging kon worden gegeven doordat de financiële situatie van het fonds goed genoeg was, en omdat de cao-lonen in 2023 waren gestegen. Door bijzondere omstandigheden leek het erop dat de pensioenen van alle andere groepen deelnemers niet verhoogd zouden kunnen worden. Het bestuur onderzocht dit zorgvuldig. In goed overleg met de sociale partners vond het bestuur een oplossing. De pensioenen van actieve deelnemers stegen met 10,29%. De pensioenen van pensioengerechtigden, arbeidsongeschikten en gewezen deelnemers stegen met 5,33%.

Financiële situatie van het fonds

De dekkingsgraad van het fonds steeg in eerste instantie van 127,5% naar 129,6% per 31 december 2023. Door rekening te houden met de toeslagen die per 1 januari 2024 verleend zijn, daalde de dekkingsgraad vervolgens naar 121,2%. Aan het einde van het jaar was de beleidsdekkingsgraad 129,8%. Dit is de gemiddelde dekkingsgraad over 12 maanden.

Beleggingen

Economen en beleggers vroegen zich aan het begin van het jaar af of er een recessie zou komen. Maar de economie bleek veerkrachtiger dan verwacht. Verwachtingen over de toepassing van kunstmatige intelligentie gaven een positieve impuls aan de financiële markten. De koers van aandelen in technologie steeg daardoor behoorlijk. De economische groei in de Verenigde Staten bleef sterk. De economische groei in de eurozone en het Verenigd Koninkrijk liet een vertraging zien. De meeste beleggingscategorieën presteerden goed in 2023. Het totale bruto beleggingsrendement over 2023 is 7,6%.

Vooruitblik 2024

De voorbereidingen voor de nieuwe pensioenregeling vullen ook in 2024 de agenda van het fonds. Voor het tweede kwartaal verwachten wij dat het transitieplan wordt opgeleverd. Daarnaast wil het fonds in de tweede helft van 2024 het implementatie- en communicatieplan inleveren bij De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Lees verder in ons uitgebreide artikel over 2023 op onze website Scan de QR-code.

Kerncijfers 2023

Bedragen in duizenden euro's

Percentages als % van het belegd vermogen

Kosten pensioenuitvoering

€1.632

€1.396 in 2022

Kosten pensioenuitvoering per deelnemer*

€585,31

€510,43 in 2022

*niet in duizenden euro's

Kosten vermogensbeheer

0,59%

0,71% in 2022

Transactiekosten

0,15%

0,15% in 2022

Totale netto beleggingsrendement

7,5%

-21,7% in 2022

Aantal actieve deelnemers

1.137

1.060 in 2022

Aantal gewezen deelnemers

632

616 in 2022

Aantal pensioen-gerechtigden

1.653

1.675 in 2022

Vermogen

€946.464

€891.018 in 2022

Verplichtingen

€781.169

€698.814 in 2022

Premie

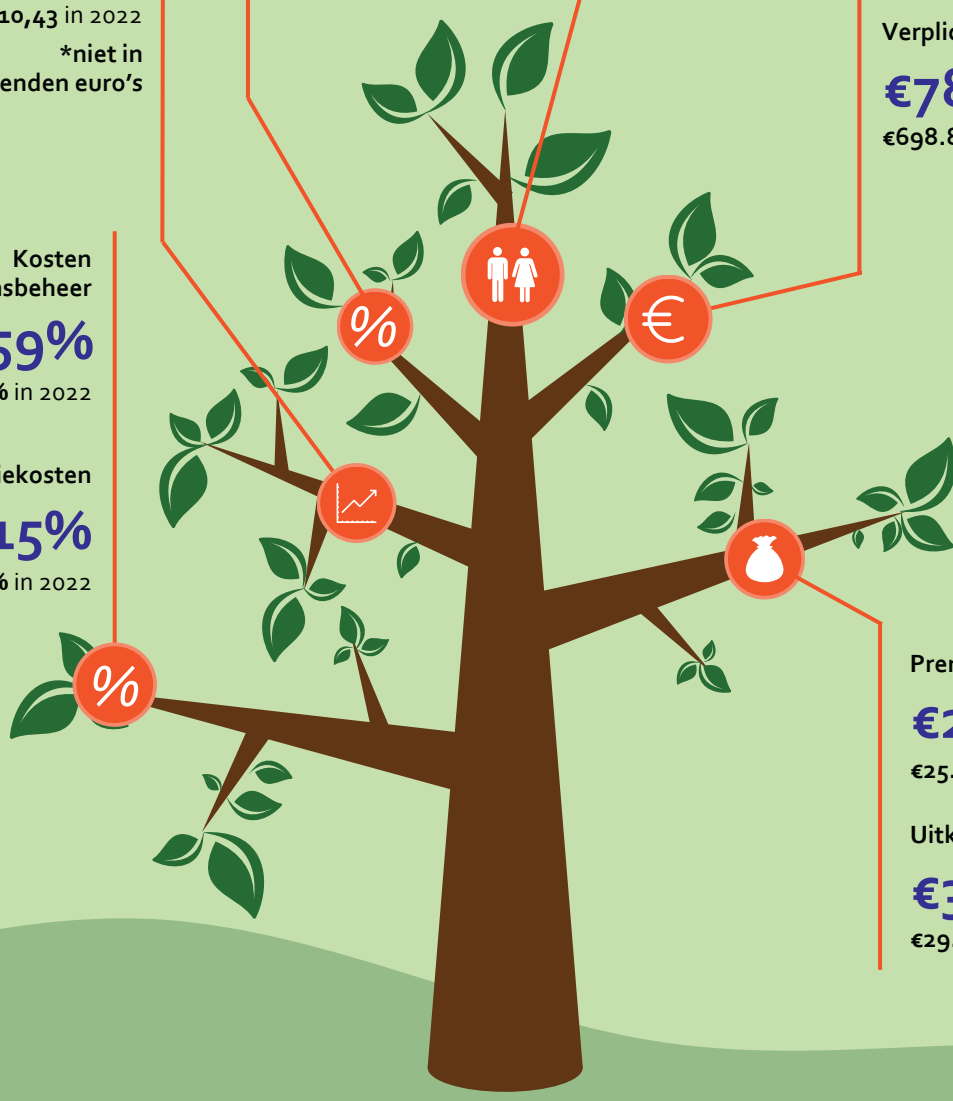
€24.983

€25.766 in 2022

Uitkeringen

€31.822

€29.787 in 2022

Dekkingsgraad	2023	2022	2021	2020
Dekkingsgraad	121,2%	127,5%	123,5%	112,9%
Vereiste dekkingsgraad	115,2%	114,7%	114,7%	113,5%
Beleidsdekkingsgraad	129,8%	128,6%	117,4%	107,8%

Toeslag	2023	2022	2021	2020
Toeslag actieven	10,29%	5,23%	3,0%	0,00%
Toeslag niet-actieven	5,33%	5,60%	2,62%	0,00%

Update Wtp

In ieder nummer praten we je bij over de stand van zaken van de nieuwe pensioenregeling. Vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers (de sociale partners) hebben de afgelopen tijd intensief overlegd over hoe de nieuwe pensioenregeling eruit moet komen te zien. Deze afspraken hebben ze nu vastgelegd in het transitieplan. De ondertekening van dit plan is een belangrijke mijlpaal. Het betekent dat duidelijk is hoe de nieuwe pensioenregeling van Pensioenfonds Cosun eruit komt te zien. In dit artikel lees je hier meer over.

Hoe ziet de nieuwe pensioenregeling er vanaf 1 januari 2026 uit?

Sociale partners willen de sterke punten van de huidige pensioenregeling houden. Als je met pensioen gaat, ontvang je nog steeds een ouderdomspensioen zolang je leeft. Kom je te overlijden, dan is er nog steeds een pensioen voor je partner en voor je kinderen. Het belangrijkste verschil is dat je straks een persoonlijk pensioenvermogen opbouwt. Met dat persoonlijk pensioenvermogen koop je straks als je met pensioen gaat een pensioenuitkering. Je weet nu nog niet hoe hoog die is. In de regeling die je nu hebt, weet je de hoogte van je pensioenuitkering nu in principe wel. Maar let op: die hoogte kan wel nog

veranderen (bijvoorbeeld door toeslagverlening of korting).

Net zoals nu betaal je samen met Cosun maandelijks een premie voor jouw pensioen. In de nieuwe regeling is het duidelijker hoe deze premie ten goede komt aan jouw pensioen. De hoogte van de premie staat vast, maar de hoogte van het pensioen niet. Je pensioen beweegt net als de economie. Als het goed gaat met de economie en de beleggingen kan je pensioen omhoog gaan. Gaat het slechter, dan kan je pensioen omlaag gaan. Zo kunnen de ingegane pensioenen dan van jaar tot jaar een beetje schommelen. Grote schommelingen gaan we tegen doordat deelnemers van verschillende leeftijden risico's met elkaar delen.

We delen nog steeds de risico's

De nieuwe pensioenregeling is een premieregeling. Het startpunt is de premie die je samen met je werkgever opzij zet. Anders dan nu worden er geen afspraken meer gemaakt over de hoogte van de jaarlijkse pensioenopbouw. Cosun en de vakbonden hebben gekozen voor een premieregeling waarin we de risico's zo veel mogelijk samen delen. Dit heet een solidaire premieregeling.

"Net zoals nu word je dus in de nieuwe pensioenregeling zoveel mogelijk ontzorgd"

De solidaire premieregeling heeft de beste mogelijkheden om een persoonlijk pensioenvermogen op te bouwen, maar wel samen met de verschillende generaties de risico's te delen. Collectiviteit en solidariteit – met andere woorden: we doen het samen – blijven het belangrijkste, net als in de pensioenregeling die je nu hebt. Dat is de belangrijkste reden waarom de sociale partners hebben gekozen voor de solidaire premieregeling.

Bij de keuze voor de solidaire premieregeling hebben sociale partners ook rekening gehouden met de voorkeuren van (oud-)werknemers en gepensioneerden die een tijdje geleden de vragenlijst 'nieuwe pensioenregeling' hebben ingevuld. Deelnemers aan het onderzoek geven de voorkeur aan een pensioen dat voor je wordt geregeld en waarin je niet zelf verantwoordelijk bent voor beleggingskeuzes. Net zoals nu word je dus in de nieuwe pensioenregeling zoveel mogelijk ontzorgd.

Hoe vangen we grote schommelingen op?

In de nieuwe pensioenregeling beweegt je pensioen net als de economie. Grote schommelingen moeten wel worden voorkomen. Ook voor collega's die bijna met pensioen gaan, moet het verwachte pensioen dat ze straks krijgen redelijk stabiel blijven.

Schommelingen in het persoonlijk pensioenvermogen en de ingegane pensioenen gaan we tegen door het spreiden van de rendementen van de beleggingen over meer jaren. Zijn er dan nog grote schommelingen van de ingegane pensioenen? Dan vangen we die straks op met de solidariteitsreserve. De reserve gebruiken we als het ingegane pensioen in een bepaald jaar daalt. We vullen het ingegane pensioen dan aan vanuit de solidariteitsreserve. Dit kan gebeuren als rendementen op de beleggingen slecht zijn, waardoor het persoonlijk pensioenvermogen daalt. Dit kan ook nodig zijn als deelnemers ouder worden dan verwacht. De solidariteitsreserve vullen we in tijden dat het goed gaat uit een klein deel van de (positieve) resultaten op onze beleggingen. Aanvullingen uit deze reserve kunnen alleen worden gedaan als er voldoende middelen in de reserve zitten. We gebruiken maximaal 30% van deze

reserve in een bepaald jaar. De reserve kan hierdoor niet leeg raken, zodat ook toekomstige generaties hiervan gebruik kunnen maken. Is de aanvulling uit deze reserve niet voldoende om de uitkering gelijk te houden? Dan gaat de uitkering alsnog omlaag.

Hoe gaat de overstap naar de nieuwe pensioenregeling?

Op 1 januari 2026 start de nieuwe pensioenregeling. Op die datum stopt de pensioenregeling die je nu hebt. De huidige reserve van Pensioenfonds Cosun gaat over naar de nieuwe pensioenregeling. Hierbij zetten we alle pensioenen die tot dat moment zijn opgebouwd, over naar de persoonlijke pensioenvermogens. Deze omzetting heet invaren.

"Begin 2026 weet je definitief wat de nieuwe pensioenregeling precies voor jou betekent"

Invaren heeft als voordeel dat al het pensioen dat je via Pensioenfonds Cosun hebt opgebouwd en nog gaat opbouwen in één pensioenregeling bij elkaar zit. Dat maakt het makkelijker om:

- risico's met elkaar te delen
- nadelen voor bepaalde groepen op te vangen
- het beleggingsbeleid goed in te richten.

Invaren maakt het ook makkelijker en goedkoper om de nieuwe pensioenregeling uit te voeren en om erover te communiceren.

Maar invaren heeft ook nadelen. Het pensioen dat je tot nu toe hebt opgebouwd, zetten we om naar je persoonlijk pensioenvermogen. Dit beweegt net als de economie. Gaat het goed met de economie en de beleggingen, dan kan je persoonlijk pensioenvermogen omhoog gaan. Gaat het slechter, dan kan je persoonlijk pensioenvermogen omlaag gaan. Het verlagen van

pensioenen is in de huidige regeling ook mogelijk, maar is bij ons fonds nog nooit gebeurd.

Sociale partners hebben alle voor- en nadelen zorgvuldig tegen elkaar afgewogen. Zij stellen vast dat de voordelen van invaren groter zijn dan de nadelen.

De nieuwe afspraken zijn zo eerlijk mogelijk

Sociale partners hebben veel verschillende berekeningen laten maken. Hiermee kunnen ze zien wat de effecten zijn van de nieuwe regeling voor verschillende leeftijdsgroepen in allerlei economische en financiële scenario's. De uitkomsten laten zien dat de afspraken zo eerlijk mogelijk zijn.

Groepen deelnemers die nadeel hebben van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling kunnen mogelijk een compensatie krijgen. Sociale partners willen voorkomen dat de afspraken leiden tot een groot voor- of nadeel voor bepaalde groepen.

Wat betekent het voor jouw pensioen?

Hoe jouw pensioen er straks uit gaat zien, is nu nog niet bekend. Pas in de tweede helft van 2025 ontvang je een schatting van jouw verwachte pensioen. Veel hangt af van de economische situatie op het moment van de overgang naar de nieuwe regeling. Vooral de rente en de waarde van de beleggingen speelt een belangrijke rol. Begin 2026 weet je definitief wat de nieuwe pensioenregeling precies voor jou betekent.

Meer weten?

We houden je op de hoogte via onze website:
www.pensioenfondscosun.nl/een-nieuw-pensioenstelsel-en-een-nieuwe-pensioenregeling. Of scan de QR-code hiernaast. Wil je alle afspraken van sociale partners in detail nalezen? Lees dan het transitieplan, dat ook op onze website staat.

De verschillen en overeenkomsten op een rij

Wat verandert niet?

- Je krijgt ouderdomspensioen vanaf 68 jaar (de pensioenrichtleeftijd) zolang je leeft.
- Je kunt je pensioen aanpassen aan jouw wensen. Zo kun je:
  - eerder of later met pensioen;
  - gedeeltelijk met pensioen;
  - eerst een hoger, dan pas een lager pensioen ontvangen;
  - je partnerpensioen (deels) uitruilen voor een hoger ouderdomspensioen. Of andersom.
- Het totale premiepercentage dat jij en je werkgever samen betalen, verandert niet. Dit blijft 28% van het salaris. Wel verandert jouw deel daarin.
- Na jouw overlijden is er nog steeds een pensioen voor je partner en voor je kinderen. Wel zijn er extra voorwaarden aan verbonden (zie het overzicht hieronder).

Wat verandert wel?

Nu	Vanaf 1 januari 2026
Afspraken over het pensioenbedrag dat je opbouwt (opbouwregeling)	Afspraken over de premie die je betaalt (premieregeling)
Pensioen op basis van je gemiddelde loon en beleggingsrendementen (middelloonregeling)	Pensioen op basis van de ingelegde premie en beleggingsrendementen. De risico's delen we samen (solidaire premiegeregeling)
Vaste pensioenuitkering	Variabele pensioenuitkering. Je pensioen beweegt net als de economie. Als het goed gaat met de economie en de beleggingen kan je pensioen omhoog gaan. Als het slechter gaat, dan kan je pensioen omlaag gaan. Schokken vangen we zoveel mogelijk op.
Het pensioenvermogen is collectief (van alle deelnemers bij elkaar).	Je hebt inzicht in jouw persoonlijk pensioenvermogen als onderdeel van het collectieve pensioenvermogen.
Jouw nabestaanden ontvangen altijd een pensioen, ongeacht of je nog in dienst bent bij Cosun als je overlijdt.	<p>Jouw nabestaanden ontvangen alleen een pensioen als je in dienst bent bij Cosun op het moment dat je overlijdt. Ben je al met pensioen als je komt te overlijden? Dan is er ook een pensioen voor jouw nabestaanden.</p> <p>Ben je uit dienst en kom je te overlijden? Dan is er geen pensioen voor jouw nabestaanden*. Je kunt er bij je uitdiensttreding wel voor kiezen om je tot pensioendatum vrijwillig hiervoor te verzekeren. Kom je in die periode te overlijden? Dan hebben jouw nabestaanden alsnog recht op een pensioen.</p> <p><small>*Let op: dit geldt niet als je in de huidige pensioenregeling al een pensioen voor jouw nabestaanden hebt opgebouwd. Je nabestaanden blijven recht houden op dat pensioen.</small></p>

Besturen van het fonds: wie doet wat?

Bij het organiseren en besturen van een pensioenfonds komt veel kijken. Zeker in een tijd dat, zoals nu, ons pensioenstelsel nieuwe bouwstenen krijgt. Dus het is belangrijk dat dit goed gebeurt. In dit artikel lees je hoe dit zit. Wie bestuurt het fonds, welke functies kun je hierin onderscheiden en wie doet wat?

Bestuur

Het bestuur van het fonds stelt het beleid op. Daarbij houdt het rekening met de belangen van alle groepen deelnemers. In de statuten en de reglementen van het fonds staat dat het bestuur deze bevoegdheid heeft. Het beleid en wat het bestuur mag doen staan in de actuariële en bedrijfstechnische nota (de ABTN).

In het bestuur van Pensioenfonds Cosun zitten zes bestuurders. Kim Arnouts en Tim Kriek zitten in het bestuur namens de werkgevers. Voorzitter Wilfert van Veldhoven zit erin namens de werknemers en Conny Vermeulen – Oninckx namens de pensioengerechtigden. Secretaris Bart den Hartog is onafhankelijk bestuurder, evenals Henk Radder.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over alle afspraken en hoe het deze afspraken uitvoert. Het verantwoordingsorgaan kijkt naar de manier waarop het hele pensioenfonds werkt en of dat goed gaat. Verder geven zij advies over plannen voor de toekomst, het beleid en een oordeel hoe het bestuur dit beleid uitvoert. Er zitten twaalf leden in het orgaan. Dit zijn twee vertegenwoordigers namens de werkgevers, vier namens de werknemers en zes namens de pensioengerechtigden.

Namens de werkgevers zitten Paul Schoutens en Hans Schuil in het verantwoordingsorgaan. De werknemers worden vertegenwoordigd door Martin Jansen, Kees Langebeeke en Jurgen Bruijns. Ton Damen, Otto van den Gronden, Ad Backx, Marianne van Os – Mulder,

Markus Braams en Peter Roelfsema vertegenwoordigen de pensioengerechtigden.

Namens de vertegenwoordigers van de werknemers is één zetel beschikbaar. Heb je interesse in pensioen, en wil je je collega's vertegenwoordigen in het verantwoordingsorgaan? Neem dan contact op met de Ondernemingsraad van Cosun Beet Company.

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke experts. De raad houdt toezicht op het functioneren van het fonds en in het bijzonder van het bestuur. Dit doet het in opdracht van het verantwoordingsorgaan. De raad ziet erop toe dat risico's goed beheerst worden en dat belangen van alle deelnemersgroepen en van de werkgevers eerlijk afgewogen worden. Daarnaast is de raad gesprekspartner en raadgever van het bestuur. In de raad van toezicht zitten Lysanne van der Made, Dick Slob en Ruud Kruijff. Zij zijn alle drie onafhankelijk en hebben geen directe relatie met het pensioenfonds, anders dan vanuit hun functie in de raad van toezicht.

In memoriam Raymond Dautzenberg

Op 6 april 2024 is Raymond Dautzenberg overleden. Raymond was werkzaam bij Cosun Beet Company als Accountmanager Industrie op de afdeling Commercie. Vanaf 1 juli 2021 was Raymond ook lid van het verantwoordingsorgaan als vertegenwoordiger van de werknemers.

Wij wensen zijn partner, kinderen en familie veel sterkte toe met dit verlies.

Even voorstellen...

Bart den Hartog, bestuurder en secretaris

Bart den Hartog (56) is een nieuw gezicht in ons bestuur. Sinds januari van dit jaar was hij kandidaat-bestuurder en in februari keurde De Nederlandsche Bank (DNB) zijn benoeming goed. Met ruim 35 jaar ervaring in de pensioenwereld als (certificerend) actuaaris en consultant is hij nu onafhankelijk bestuurder en secretaris van ons fonds. Graag stellen wij hem aan je voor.

Bart heeft een achtergrond als actuaaris in de consultancy. Daar werkte hij zeker 27 jaar. De laatste 10 à 15 jaar daarvan als leidinggevende in binnen- en buitenland. Daarna volgden functies in Zwitserland en Ierland. Bart: "Ik wilde op een gegeven moment wel weer terug naar Nederland. Daar wilde ik me verder ontwikkelen als onafhankelijk pensioenfondsbestuurder." Eerder deed Bart ook al bestuurlijke ervaring op in deze sector.

Professioneel

Pensioenfonds Cosun sprak hem om verschillende redenen aan. Bart: "Het fonds wordt op een professionele manier gerund. Kennis vind ik belangrijk. Het is fijn om met mensen te werken die kennis van zaken hebben op het gebied waar ze verantwoordelijk voor zijn. Dat is bij dit fonds zeker het geval. Alle bestuurders en betrokkenen gaven me direct een gevoel van welkom, dat ik iets bij kan dragen. Het fonds zit ook nog eens in Breda, de stad waar ik woon. Dit alles maakte dat ik hier graag 'ja' tegen zei."

Transparant

Als secretaris en lid van het dagelijks bestuur richt hij zich op de algemene gang van zaken. Bart legt uit: "De nieuwe pensioenwet vraagt de komende jaren veel aandacht. Dit geldt natuurlijk voor elke bestuurder. Ik begrijp dan graag hoe het actuarieel zit en waarom we

een bepaald besluit nemen. Dat we daarover op een transparante manier communiceren in het bestuur, vind ik belangrijk. Want kennis is één, maar het goed kunnen overbrengen is twee."

"Kennis is één, maar het goed kunnen overbrengen is twee"

Mountainbiken

Bart woont met zijn partner in het mooie Princenhage in Breda en heeft een volwassen zoon. In zijn vrije tijd fietst hij graag: "Ik heb altijd veel gefietst, wielrennen en mountainbiken. Dat zou ik graag weer meer gaan doen. Aan de vrije tijd die daarvoor nodig is wordt nog gewerkt!" besluit hij lachend.

Aangenaam verrast

Op de vraag wat hij nog wil delen met de deelnemers van ons fonds reageert Bart: "Als certificerend actuaaris heb ik veel grote en professionele pensioenfonds gezien. Ik ben zeer aangenaam verrast door de kwaliteit van het Pensioenfonds Cosun en hoe ze het aanpakken. Het is een relatief klein pensioenfonds in de sector. Maar grote fondsen kunnen er een voorbeeld aan nemen. Het is een hele professionele organisatie."

Kom in actie voor je pensioen

Op deze momenten kun je dat het beste doen

Het opbouwen van je pensioen bij Pensioenfonds Cosun gaat voor het grootste deel vanzelf, daar hoef je eigenlijk niets voor te doen. Maar er zijn momenten dat je beter wel in actie kunt komen voor je pensioen. Wij zetten ze op een rij.

In dienst

Je nieuwe werkgever meldt je bij ons aan, daar hoef jij zelf niets voor te doen. Bedenk wel of je het pensioen bij je vorige werkgever mee wilt nemen naar Pensioenfonds Cosun. Als je dat wilt, vraag je hiervoor een offerte bij ons aan. Dan kun je aan de hand daarvan een besluit nemen of een waardeoverdracht voor jou passend is. Woon je samen, ben je getrouwd of heb je een geregistreerd partner? Meld je partner dan bij ons aan.

Arbeidsongeschikt

Geef aan ons door wat je arbeidsongeschiktheidspercentage is. Dit krijg je door van het UWV. Het fonds geeft dan aan wat de gevolgen zijn voor je pensioen.

Overlijden

Overlijdt je in Nederland, dan krijgen wij dit automatisch door. Als je als nabestaande geen bericht van ons krijgt, neem dan even contact met ons op. Overlijdt je in het buitenland, dan moet je nabestaande zelf contact met ons opnemen om dit door te geven.

Als je meer of minder gaat werken

Je werkgever geeft dit aan ons door. Zo'n besluit heeft wel invloed op je pensioen, dus het is goed om dit van tevoren na te gaan. Neem gerust contact met ons op als je vragen hebt.

Samenwonen

Ga je samenwonen, dan heeft je partner onder voorwaarden recht op een partnerpensioen als jij overlijdt. Meld je partner wel zelf bij ons aan. Als je dit niet hebt gedaan, dan kunnen we bij overlijden geen uitkering doen. We hebben hier dan geen geld voor gereserveerd. Aanmelden van je partner geldt ook als je in het buitenland gaat samenwonen. Krijg je al pensioen van ons, dan kun je geen nieuwe partner meer aanmelden. Je nieuwe partner heeft dan geen recht op partnerpensioen.

Trouwen of geregistreerd partnerschap

Ga je trouwen of je partnerschap registreren of heb je dat net gedaan? Meld je partner dan zelf bij ons aan. Ga je in het buitenland trouwen of je partnerschap registreren? Meld je partner dan ook zelf bij ons aan. Dit geldt niet als je al pensioen van ons krijgt. Je nieuwe partner heeft dan geen recht op partnerpensioen.

Later met pensioen

Wil je juist later met pensioen dan je 68^e? Vraag dit zelf ten minste een half jaar vóór je 68^e bij ons aan.

Eerder met pensioen

Je kunt al vanaf 10 jaar voordat je AOW ingaat met pensioen. Dit vraag je zelf bij ons aan, ten minste een half jaar voordat je met pensioen wilt gaan. Wij kunnen je helpen met inzicht wat dit voor je pensioen betekent.

Met pensioen

Wij nemen zelf contact met je op om je pensioen in te laten gaan op je AOW-datum. Maak je keuzes en stuur alle formulieren ingevuld en ondertekend aan ons terug.

Onbetaald verlof

Tijdens onbetaald verlof bouw je geen pensioen op. De eerste 18 maanden houdt je partner nog wel recht op een volledig partnerpensioen als jij overlijdt. Na deze 18 maanden wordt het partnerpensioen lager. Ga dus goed na wat het onbetaald verlof betekent voor je pensioen en het partnerpensioen.

Verhuizen

Geef bij een verhuizing altijd je nieuwe adres aan ons door. Dit is vooral belangrijk als je in of naar het buitenland verhuist. Ben je nog niet met pensioen en vertrek je naar het buitenland? Ga dan na of je vertrek gevolgen heeft voor je AOW. Dit doe je via de Sociale Verzekeringsbank in Nederland: www.svb.nl.

Werkloos

Ben je werkloos, dan heeft dit gevolgen voor je pensioen. Zeker als je niet op korte termijn een nieuwe baan krijgt waar je weer pensioen kunt opbouwen. Of als je als zelfstandige met je eigen onderneming aan de slag gaat. Ga voor jezelf na wat deze gevolgen zijn en of je iets extra's voor je pensioen kunt doen. En of je partner en/of kinderen goed verzorgd achterblijven als jij overlijdt.

Een nieuwe werkgever bij een andere pensioenuitvoerder

Ga je ergens anders werken? En geldt daar een andere pensioenregeling dan de Cosun-pensioenregeling? Kijk dan of je het pensioen dat je bij ons hebt staan mee wilt nemen naar je nieuwe pensioenregeling. Vraag eventueel advies aan een onafhankelijk financieel adviseur. Je vraagt waardeoverdracht aan bij de nieuwe pensioenuitvoerder.

Scheiden en uit elkaar gaan

Geef het aan ons door als jij en je partner uit elkaar gaan. En laat ons binnen twee jaar weten welke afspraken jij en je ex-partner hebben gemaakt over de eventuele verdeling van het pensioen. Dan zorgen wij dat dit goed in de administratie komt te staan.

Wil je uitgebreid lezen over de gevolgen van levensgebeurtenissen en wat jij zelf kunt doen?

Lees dan verder op onze website. Scan de QR-code en ga er direct heen.

Wil je graag iemand van Appel spreken over een van deze levensgebeurtenissen? Je kunt ze bereiken via telefoon (085-2104133) of via e-mail (pfcosun@appelpensioen.nl).

Op weg naar meer duurzame beleggingen

Samen bouwen we duurzaam en kostenefficiënt aan een toekomstbestendig pensioen: dat is waar Pensioenfonds Cosun voor staat. Daarnaast willen we ook een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij. Dat doen we door keuzes te maken in ons beleggingsbeleid. In het verslag verantwoord beleggen 2023 lees je wat het fonds in 2023 heeft gedaan aan duurzame beleggingen. En wat het heeft opgeleverd. Henk Radder, onafhankelijk bestuurder van Pensioenfonds Cosun, blikt met ons terug en kijkt vooruit.

Henk: "We hebben mooie stappen gezet in 2023. Alle doelen die we onszelf voor afgelopen jaar hebben gesteld, hebben we gehaald. Daarover ben ik tevreden. Dit betekent niet dat we er al zijn."

Maatschappelijk verantwoord beleggen in het nieuwe pensioenstelsel

Henk: "In het nieuwe pensioenstelsel krijg je meer inzicht in je persoonlijk pensioenvermogen. Ik verwacht dat er steeds meer aandacht komt voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Voor het pensioenfonds is het belangrijk om zo transparant mogelijk over dit onderwerp te blijven communiceren."

Ons beleid voor verantwoord beleggen hebben we in 2021 opnieuw vastgesteld. We kiezen ervoor dit nieuwe beleid stap voor stap in te voeren. Ieder jaar nemen we een deel van onze beleggingen onder de loep. Daarbij letten we niet alleen op duurzaamheid, maar kijken we ook naar rendement, risico's en kosten. We kiezen alleen beleggingen die de beste balans hebben tussen deze onderdelen."

Zicht op de risico's

Afgelopen jaar hebben we de risico's die samenhangen met duurzaamheid verder in kaart gebracht. Geen aandacht besteden aan duurzaamheid levert risico's op. Het kan niet alleen de beleggingen schaden maar ook de reputatie van het pensioenfonds. Dit gaat ten koste van het vertrouwen. Daarom is het belangrijk om alle risico's in kaart te brengen.

Duurzaamheid en rendement gaan hand in hand

Henk: "Wij verwachten op de lange termijn dat duurzaamheid goed samengaat met rendement. Duurzame beleggingen presteren dan vaak beter omdat deze bedrijven beter zijn voorbereid op maatschappelijke ontwikkelingen en klimaatwetten. Ze staan ook minder bloot aan schandalen en milieurisico's. Het fonds wil zorgen voor een goed en stabiel pensioen. We zien dat het ene jaar de duurzame beleggingen beter presteren, terwijl in het andere jaar de minder duurzame beleggingen meer opbrengen. Op de langere termijn gaan duurzaamheid en een goed, stabiel pensioen heel goed samen."

Op koers met CO₂ –reductie

Henk: "Het klimaat is een zeer belangrijk thema. In de maatschappij en ook binnen het pensioenfonds. Het doel is om in 2050 de uitstoot van de beleggingen per saldo naar nul terug te brengen. We liggen op koers. Onze beleggingen hebben 35% minder uitstoot vergeleken met beleggingen waarbij hiermee geen rekening wordt gehouden."

Dichterbij onze doelen

Per saldo zijn we in 2023 weer een stap dichterbij onze doelen gekomen. De Verenigde Naties stelden 17 doelen vast die de wereld beter moeten maken. Uit het deelnemersonderzoek blijkt dat voor onze deelnemers de volgende 3 doelen het meest belangrijk zijn:

Veilige werkomstandigheden

Wanneer bedrijven waarin we beleggen, niet meer voldoen aan onze normen, gaan we met ze in gesprek. Bijvoorbeeld als er slechte arbeidsomstandigheden in een bedrijf zijn. Via de fondsmanager proberen we dan voorwaarden te stellen. En ook in andere situaties gaan we via de fondsmanagers in gesprek met bedrijven.

1. Goede gezondheid en welzijn;
2. Betaalbare en duurzame energie;
3. Verantwoorde consumptie en productie.

We meten in hoeverre onze beleggingen bijdragen aan het bereiken van deze doelen. Per saldo willen we een positieve bijdrage leveren. Dat is in 2023 gelukt. Ten opzichte van 2022 steeg de positieve bijdrage die onze beleggingen leverden.

Vooruitblik

De aandacht voor de klimaatrisico's blijft. "Ik verwacht dat het risico van het verlies van biodiversiteit ook meer aandacht gaat krijgen. Als fonds gaan we ons hier in de komende tijd meer in verdiepen."

"Als fonds geloven we dat een 'stap voor stap-aanpak' tot de beste resultaten leidt"

Henk merkt op: "Maatschappelijk verantwoord beleggen is niet een trend maar een fundamentele verandering in de manier waarop we beleggen. Het is een proces van de lange adem. Als fonds geloven we dat een 'stap voor stap-aanpak' tot de beste resultaten leidt."

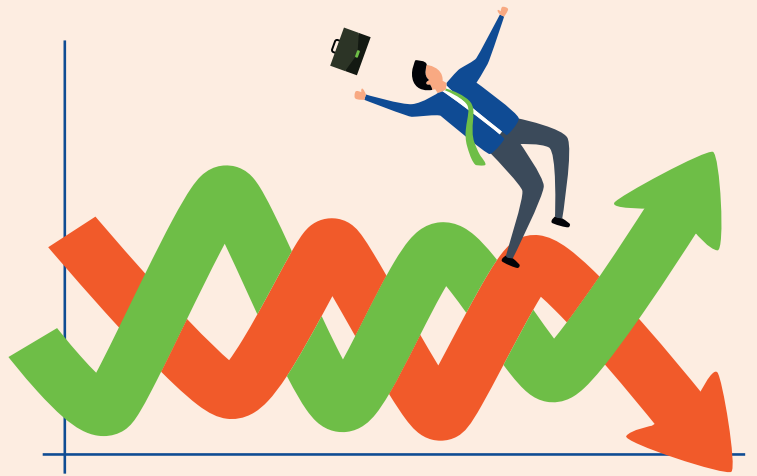
Benieuwd naar het verslag verantwoord beleggen 2023?

Je vindt het hier. Lees in het extra artikel op onze website verder over wat wij doen op het gebied van duurzame beleggingen.

Misvattingen over pensioen

Pensioen is zeker

Terwijl je werkt, bouw je pensioen bij ons op. Op je Uniform Pensioenoverzicht zie je hoeveel je later kunt krijgen. Maar is dat zeker? Staat dat bedrag vast of kan dit nog veranderen? Bestuurder Conny Vermeulen – Oninckx legt uit hoe dit zit.

Conny vertelt: "Pensioen is niet zeker. Het staat nu niet vast wat je later krijgt. Het is wél zeker dat er elke maand geld wordt ingelegd voor je pensioen. Dit is 28% van je pensioensalaris, merendeels door de werkgever betaald. Het pensioenfonds past hier goed op en weegt bij keuzes de belangen van alle groepen deelnemers evenwichtig af. Zodat er een inkomen is voor de mensen die het nodig hebben. Namelijk als zij met pensioen zijn, als zij arbeidsongeschikt raken of als (oud) werknemers overlijden."

Risico's

Bij het opbouwen van pensioen komen er ook risico's kijken. Dit kan invloed hebben op hoe hoog je pensioen uiteindelijk is. Conny legt uit: "Als je niets doet, dan wordt het geld dat je inlegt steeds minder waard. Dit komt door prijsstijgingen. En je wilt het liefste dat je de prijsstijgingen wel goed kunt maken. Daar moet je

***"Er is geen garantie.
Maar weet dat er geld wordt
ingelegd voor je pensioen"***

dan risico's voor nemen. Dit doen wij door te beleggen waarbij we rekening houden met hoeveel risico de deelnemers willen nemen. Dat kan beter uitpakken, maar ook een keer minder goed gaan dan je gedacht had. Daarnaast leven mensen bijvoorbeeld langer of korter dan waar je in de berekeningen rekening mee houdt. Dit kan een positief of negatief effect hebben dat we met elkaar delen."

Levensgebeurtenissen

Ook persoonlijke levensgebeurtenissen kunnen ervoor zorgen dat je pensioen hoger of lager uitvalt. Conny: "Denk bijvoorbeeld aan een scheiding. Het kan zijn dat je je pensioen verdeelt tussen jou en je ex-partner. Ook als je parttime gaat werken, eerder stopt met werken, of deeltijd met pensioen gaat, dan is het bedrag van je pensioen anders dan wanneer je zou doorwerken. Dus er zijn allerlei situaties die van invloed zijn op hoeveel pensioen je uiteindelijk krijgt."

Mooie arbeidsvoorwaarde

Pensioen is dus niet zeker. Conny: "Er is geen garantie. We kunnen niet van tevoren zeggen: 'Als je straks met pensioen gaat dan krijg je 70% van je salaris.' Want dat kunnen we niet van tevoren beloven. Misschien is het iets minder of misschien wel meer dan die 70%. Dat kunnen we in de huidige pensioenregeling niet beloven, en straks in de nieuwe pensioenregeling ook niet. In de huidige pensioenregeling is het iets minder vanzelfsprekend dat je opgebouwde pensioen in sommige situaties ook lager kan worden.

Weet dat er vanuit de werkgever en deels vanuit de werknemer geld wordt ingelegd. Het fonds beheert dit zo goed mogelijk volgens nauwe regels. Daarbij staat het onder toezicht van De Nederlandsche Bank, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Ik ben blij gestemd dat de werkgever het pensioen ook als een belangrijke arbeidsvoorwaarde ziet, dat wij pensioen opbouwen boven op onze AOW. En als je arbeidsongeschikt raakt of er overlijdt iemand, dan is er in ieder geval enige zekerheid."